

Musta mere ääres kõlab Muhu murre

■ Muhumaalt Koguva külast pärit Eda Golovko (neiuna Tüür) peab Krimmis Livadia lossi lähistel pansionaati.

“Sõitke lossi lääneväravate juurde, seal ma elangi,” õpetab Eda Golovko telefonitsi, kui hilisõhtustest Jaltast Livadia poole taksosõitu alustame. Looklev mägittee viib järjest kõrgemale. Jalta läheb märkamatult üle Livadiaks. Viimaks vilksatab aknast tuled särav lossipark. Peatume roheliste lukustatud raudväravate ees.

“Need avatakse vaid siis, kui mõni president on Livadiasse tulnud,” ütleb Eda, kes aastate jooksul näinud oma majast möödumas hulga tähtsaid tegelasi. Putin, Kutšma, Juštšenko, Meri, loetleb ta esimese hooaga meelde tulnud nimesid. Kui õbluke Muhu naine oleks sündinud pool sajandit varem, teaks ta rääkida ka tsaar Nikolai II ja tema külaliste sõitudest. Oli ju Livadia loss Romanovite suveresidents. Eda maja oli aga tol ajal läbipääsuputka, kus istus valvur.

18ruutmeetrine kivist ehitis rauast väravaga – just sellesse väiksesse putkasse kolis Eda 33 aasta eest, andes vastu Tallinna vanalinnas asuva kahetoalise korteri. Tollal polnud sellistes korterivahetustes tuhandete kilomeetrite taha midagi imelikku. Üks suur liit ju. “Naersin siia kolides, et meie Muhu saun on ka suurem,” räägib naine.

Kitsukestesse oludesse ukrainlasest pereisa kodumaale tuldi lapse kehva tervise pärast. Paariaastasel Arturil olid nõrgad kopsud ja Krimmi soojast kliimast loodeti abi. Ega siis päriselt võõrale maale jääda ka-

Mägisel maastikul paikneva aia jagavad õdusateks nurkadeks kivialajupid. Just nagu Saaremaalgi! “Ise aitasin ehitada,” uhkustab Eda.

Ettevõtlik naine võttis 1992. aastal käsile ka valvurimajakese pansionaadiks ümber ehitamise. Enne seda oli õnnestunud tal hoone riigilt välja osta. Praegu mahub majja 30 puhkajat. Valida on kahe-, kolme- ja neljakohaliste tubade vahel. Suvitajate käsutuses on korralikud olmeruumid, köök nõude, pliidi ja pesumasinaga. On ka pidevalt soe vesi – erinevalt Jaltast, kus paljudes piirkondades jagub seda vaid hommikuti ja õhtuti kolmeks tunniks. Pärast väsitavat ranna- või matkapäeva on mõnus lõõgastuda aia puhkenurkades. Neid on kundede heaolu mõtle perenaine rajanud suisa mitu tükki, et seltskonnad saaksid olla omaette.

Eda juures on puhanud paljude rahvuste esindajaid: sakslasi, poolakaid, inglasi, venelasi, ukrainlasi, eestlasi. Eriti rõõmsaks teevad perenaist kodumaalt tulijad. Saab ju nendega emakeeles rääkida ja uudiseid kuulda. Kuigi kolm aastakümnet on möödunud võõrsil ja ka kodune keel on Eda peres olnud vene keel, kõlab tema suus endiselt Muhu murre ja isegi vene keelel on saare aktsent!

Talv lapitekkidega

Novembris, kui puhkajad läinud, algab pansionaadis suurpuhastus. Ja siis tuleb suur vaikus kuni kevadeni. Ega Eda seepärast veel jalgu sei-

ringi sõitma, käime mägedes, vaatame ilusaid kohti. Ei jõudnudki. Naised, ärge jätke midagi homseks, mehed kaovad te kõrvalt äkki. Tehke kõik unistused teoks juba täna!”

Kuulsate meeste Koguva

Korra aastas püüab Eda käia Muhumaal. Koguva küla, kus elab eakas ema, on endiselt südamelähedane. “Meie külas on kolm suurt suguvõsa: Tüürid, Noored, Smuulid,” räägib Eda, neiupõlvenimega Tüür. Ema kaudu on ta suguluses nii vendade Tuulikute kui ka Juhani Smuuliga. “Juhani mäletan ma väga hästi,” meenutab Eda. “Ta oli tore mees. Alati, kui meile tuli, tõi lastele šokoladi. Sõitis Volgaga. Ja autol oli imehea lõhn! Tahtsin suureks saades endale kindlasti samasugust uhket autot.”

Kange saare naine saigi, mis tahtis. Tegi ateljeetöö kõrvalt ööd-päevad haltuurat ja ostis oma esimese auto – ilusa uhke Volga. Täpselt nagu onu Juhani.

“Ma pole kunagi öelnud, et Muhuse eluilmaski enam tagasi ei lähe,” ütleb Eda. Millal see peaks sündima, ei oska ta praegu öelda. Ühes on aga veendunud: Kogualgi peaks ta oma pansionaati.

SIRJE PÄRISMAA

sirje.parismaa@maaleht.ee

Muhumaalt pärit Eda Golovko on 15 aastat Krimmi poolsaarel Livadias puhkajaid majutanud.

Peatumise ajal peetakse raud- ja väävavate ees.

“Need avatakse vaid siis, kui mõni president on Livadiasse tulnud,” ütleb Eda, kes aastate jooksul näinud oma majast möödumas hulga tähtsaid tegelasi. Putin, Kutšma, Juštšenko, Meri, loetleb ta esimese hoo- ga meelde tulnud nimesid. Kui õblu- ke Muhu naine oleks sündinud pool- sajandit varem, teaks ta rääkida ka tsaar Nikolai II ja tema külaliste sõi- tudest. Oli ju Livadia loss Romano- vite suveresidents. Eda maja oli aga tol ajal läbipääsuputka, kus istus val- vur.

18ruutmeetrisest kivist ehitist rauast väravaga – just sellesse väiksesse putkasse kolis Eda 33 aasta eest, andes vastu Tallinna vanalinnas asuva kahetoalise korteri. Tollal polnud sel- listes korterivahetustes tuhandete ki- lomeetrite taha midagi imelikku. Üks suur liit ju. “Naersin siia kolides, et meie Muhu saun on ka suurem,” rää- gib naine.

Kitsukestesse oludesse ukrainla- sest pereisa kodumaale tuldi lapse kehva tervise pärast. Paariaastasel Arturil olid nõrgad kopsud ja Krim- mi soojust kliimast loodeti abi. Ega siis päriselt võõrale maale jääda ka- vatsetud, Arturi kooliminekuks plaa- niti jälle Tallinna tagasi kolida.

Kiviaed palmide all

“Kuid siin me oleme,” ütleb Eda, ees- timaise komöödia pealkirja tsiteeri- des. Oma Muhu-kodu õuel toimunud kuulsa menufilmi võtteist teab ta siis- ki vaid ema juttude järgi, sest Eestis- se tagasi enam ei kolitudki. “Krim- mi soojad ööd võlusid ära,” tunnis- tab Eda. “Ja ka inimesed on väga soo- jad. Elu parimad aastad on siin möö- dunud. Sündis ka teine laps ja juu- red on sügaval. Ning eks ole selle aja- ga palju Krimmi mulda näppude va- helt läbi lastud ning maa omaseks saanud.”

Eda hoolsast aiatööst annavad mär- ku ukse all kõrguvad palmid, võres- tikel looklevad viinamarjad, loor- beripõõsad, ploomid ja muud vilja- puud, millele ei oska eesti keeli ni- meggi anda, ning kümned lillesordid.

puhkajate ja Valida-kahe-, kolme- ja neljakohaliste tubade vahel. Suvita- jate käsutuses on korralikud olme- ruumid, köök nõude, pliidi ja pesu- masinaga. On ka pidevalt soe vesi – erinevalt Jaltast, kus paljudes piir- kondades jagub seda vaid hommi- kuti ja õhtuti kolmeks tunniks. Pä- rast väsitavat ranna- või matkapäe- va on mõnus lõõgastuda aia puhke- nurkades. Neid on kundede heaolu- le mõtlev perenaine rajanud suisa mitu tükki, et seltskonnad saaksid olla omaette.

Eda juures on puhanud paljude rahvuste esindajaid: sakslasi, pool- lakaid, inglasi, venelasi, ukrainlasi, eestlasi. Eriti rõõmsaks teevad pere- naist kodumaalt tulijad. Saab ju nen- dega emakeeles rääkida ja uudiseid kuulda. Kuigi kolm aastakümnet on möödunud võõrsil ja ka kodune keel on Eda peres olnud vene keel, kõlab tema suus endiselt Muhu murre ja isegi vene keelel on saare aktsent!

Talv lapitekkidega

Novembris, kui puhkajad läinud, al- gab pansionaadis suurpuhastus. Ja siis tuleb suur vaikus kuni kevade- ni. Ega Eda seepärast veel jalgu sei- nale löö. Usin naine toob välja Sin- geri õmblusmasina ja hakkab õmb- lema lapitekke. “See oli minu kleit, see särk, see pükskostüüm,” osutab ta lapikestele kirevas tekis.

Õmblusalal pole Eda algaja. Rät- sepatööd tegi ta juba Tallinnas ela- des. Kunded käisid isegi Leningra- dist! Nõela-niiti ei visanud nurka ta ka Ukrainasse kolides. Tema masin vurises Livadia sanatooriumis, mis oli julgeoleku alluvuses. “Kui ütlen, et töötasin kaksikümne aastat jul- geolekus, jäävad kõik millegipärast vait ega küsigi enam edasi, kes ma seal olin,” naerab Eda.

Kuigi naljahimulisele naisele meel- dib puhkajatega vigurjutte lõmpsida, pole süda sugugi nii muretu. Kahe aasta eest suri abikaasa ja pansionaa- ti on tulnud üksipäini vedada. “Tegi- me siin kogu aeg kõike koos, väga raske on olnud meheta,” pihib Eda. “Unistasime alati, et kunagi, kui aega saame, läheme koos mööda Krimmi

numaal. Koguva küla, kus elab ea- kas ema, on endielt südamelähe- dane. “Meie külas on kolm suurt su- guvõsa: Tüürid, Noored, Smuulid,” räägib Eda, neiu põlvenimega Tüür. Ema kaudu on ta suguluses nii ven- dade Tuulikute kui ka Juhani Smuuli- ga. “Juhani mäletan ma väga hästi,” meenutab Eda. “Ta oli tore mees. Ala- ti, kui meile tuli, tõi lastele šokolaa- di. Sõitis Volgaga. Ja autol oli imehea lõhn! Tahtsin suureks saades endale kindlasti samasugust uhket autot.”

Kange saare naine saigi, mis tah- tis. Tegi ateljeetöö kõrvalt ööd-päe- vad haltuurat ja ostis oma esimese auto – ilusa uhke Volga. Täpselt nagu onu Juhani.

“Ma pole kunagi öelnud, et Muhu- se eluilmaski enam tagasi ei lähe,” ütleb Eda. Millal see peaks sündima, ei oska ta praegu öelda. Ühes on aga veendunud: Koguvalgi peaks ta oma pansionaati.

SIRJE PÄRISMAA

sirje.parismaa@maaleht.ee

Muhumaalt pärit Eda Golovko on 15 aastat Krimmi poolsaarel Livadias puhkajaid majutanud.

Koolialguse festival

2. septembril algusega kell 12

